

Korta rapporter *Short communications*

Rödstjärtar *Phoenicurus phoenicurus* härmar rosenfinkens *Carpodacus erythrinus* sång

ÅKE LINDSTRÖM

Jag hade under åren 1999–2003 ett antal revir av rödstjärt *Phoenicurus phoenicurus* under uppsikt i ett sommarstugeområde vid Rörumstrand, strax söder om Stenshovuds nationalpark i östra Skåne. Åren 2001–2003 studerades tre revir lite noggrannare. Två av dessa revir var belägna i hög tallskog med inslag av lövträd, med ett tredje revir i direkt anslutning till en sommarstuga i en före detta päronodling. Reviren var belägna på rad, som mest 200 m från varandra, vilket innebär att revir innehavarna kunde höra varandra.

Den första gången jag lade märke till att en rödstjärt härmade rosenfinkens *Carpodacus erythrinus* sång var den 12 maj 2001. Sången hördes från ett av tallskogsreviren. Sångintensiteten denna morgon var mycket hög från flera arter, inte minst rödstjärt. Jag var till en början övertygad om att det var en riktig rosenfink som sjöng. Snart blev jag dock misstänksam, dels för att 12 maj fortfarande är ett något tidigt datum även för de allra tidigaste rosenfinkarna, dels för att den höga tallskogen inte alls är typisk för rosenfink. Dessutom hade jag aldrig hört någon rosenfink i området tidigare, trots regelbundna besök våarana 1999–2000. Visserligen häckar rosenfinkar i goda antal i den närbelägna nationalparken men som närmst hörs rosenfink regelbundet först 500 m från de studerade rödstjärtarna.

Rosenfinkssången hördes alltid som helt separata strofer, väl skilda från de typiska rödstjärtsstroferna, så det tog en stund innan jag började misstänka att det var en rödstjärt som sjöng. Jag har inga exakta tidsuppgifter, men oftast var det flera minuter mellan

rosenfinksstroferna, trots att fågeln sjöng intensivt flera timmar i sträck. Det var den fyrstaviga, mest typiska, rosenfinksstrofen som hördes: ”vidje-vidju”. Till min ökade förvåning hördes samma dag samma typ av rosenfinksstrofer även från rödstjärts-hanen vid stugan. Två olika rödstjärtshanar inom 100 m från varandra härmade alltså regelbundet och perfekt rosenfinkens sång. Vid ett besök några veckor senare hördes rosenfinkshärmningar från åtminstone en av fåglarna. Inga fler besök gjordes i området under sångperioden detta år.

Påföljande år, 2002, sjöng rödstjärt den 29 april, dock hördes ingen rosenfinkshärmning då. Vid nästa besök den 9 maj var de två reviren från året före besatta och båda hanarna vävde in praktfulla rosenfinksstrofer i sin sång. Dagen efter fångades en av dem in och ringmärktes. Det var en ung hane, alltså född 2001, och kunde därför inte vara någon av de två fåglar jag hörde sjunga året före. Under resten av maj och fram till 22 juni hördes regelbundet båda fåglarna härma rosenfink. Den 1 juni hördes för första gången en riktig rosenfink i området, en fjolårshane som drog runt i området och sjöng. Jag uppmärksammade den eftersom den olik rödstjärta-rna sjöng en femstavig strof: ”vidje-vidju-vy”. Detta var den första rosenfink jag hört i närheten av rödstjärtarnas revir på de fyra år jag dittills vistats i området.

Den 1 maj 2003 fanns två rödstjärtar åter på plats och dagen efter härmade fågeln i tallungen rosenfink mycket fint. Då jag närstuderade fågeln såg jag att den inte var ringmärkt och jag noterar också att den regelbundet härmade även lövsångare *Phylloscopus trochilus* – korta men perfekta strofer. Fågeln vid stugan sjöng också flitigt, men utan att härma något. Nästa dag däremot, den 3 maj, så låter även denna undslippa sig åtminstone en rosenfinksstrof, samt dessutom mycket fina strofer av både svartmes *Parus ater* och ärtsångare *Sylvia curruca*. Denna fågel fångades in och visade sig vara en omärkt

fjolarshane. En tredje rödstjártshane, bosatt längre bort i tallungen, hördes aldrig härma rosenfink. Däremot verkade den ha törnsångare *Sylvia communis* som sin specialitet, för uppi från tallkronorna hördes intensiv törnsångarsång. Även detta år hördes rosenfinkshärmingar i området fram till slutet av juni. En enstaka riktig rosenfink sjöng också i området under två dagar i månadsskiftet maj/juni.

Observationerna kan sammanfattas som följer. Efter två år då inga rosenfinkar alls hörts i området, vare sig äkta eller härmade, så var det tre år i följd två rödstjärtsindivider som härmade rosenfinkens sång. Helt säkert var det dock minst tre individer inblandade. De två individer som fångades in var båda fjolårshanar, och båda befanns härma rosenfink redan i början av maj, långt innan rosenfinkarna anländer till Skåne. Under de tre åren hördes dessutom fina härmingar av ärt-, törn- och lövsångare samt svartmes.

Av facklitteraturen framgår att rödstjärter regelbundet, men i varierande omfattning, härmar andra arter (Menzel 1971, Cramp 1985, Glutz von Blotzheim & Bauer 1988). Menzel (1971) listar över trettio härmade arter, i huvudsak olika sångare och mesar, men även mer exotiska arter som sommargylling och sidensvans. Jag har dock inte funnit rosenfinken listad någonstans som härningsobjekt.

En första reflektion är hur lätt det hade varit för en förbipasserande fågelskådare, kanske en inventerare, att felaktigt notera rosenfink i sin obs-bok. Dessutom undrar man naturligtvis hur rödstjártarna lärt sig sjunga som rosenfink? Riktiga rosenfinkar hörs mycket sällan i det aktuella området, men kanske ändå tillräckligt ofta för att en rödstjárt skulle hinna plocka upp arten i sin repertoar. Åtminstone två av rödstjártarna var dock fjolårsfåglar som härmade rosenfink på våren långt före de lokala rosenfinkarna anlant. När och var har den då hört sjungande rosenfink? Eftersom rödstjärten flyttar till Västafrika och rosenfinken till östra Asien så har de kanske hört rosenfink under sina allra första levnadsdagar i juni och juli när rosenfinkarna i området fortfarande sjunger, om än sporadiskt. Ett annat och kanske troligare alternativ är att fjolårshanarna under våren helt enkelt härmar i "andra hand", alltså lär sig av andra rödstjärter, i mitt fall troligen av grannhanen. Enligt Glutz von Blotzheim & Bauer (1988) lär sig rödstjártarna strofer från sin närmsta omgivning och kan då härma både direkt genom att lyssna på "originalen", eller indirekt genom att härma andra härmare. I rödstjártarnas fall kan man kanske prata om en mycket lokal dialekt, där nytillkomna fåglar lär av varandra. Hos indigofinken *Passerina cyanea* är det till exempel så att unga hannar som anländer för sin

första häckningssäsong börjar sjunga som hanen i reviret intill och inte alls som sin egen pappa eller som fåglarna sjöng i området där den föddes (Payne 1996).

Tack till Staffan Bensch, Dennis Hasselquist och Jan-Åke Nilsson för synpunkter på texten.

Referenser

- Cramp, S. 1985. *Handbook to the birds of Western Palaearctic*. Vol. V. Oxford University Press, Oxford.
- Glutz von Blotzheim, U. N. & Bauer, K. M. 1988. *Handbuch der Vögel Mitteleuropas*. Band 11/I. AULA, Wiebaden.
- Menzel, H. 1971. Der Gartenrotschwanz *Phoenicurus phoenicurus*. *Die Neue Brehm-Bücherei* 438. A. Ziemsen Verlag, Wittenberg Lutherstadt.
- Payne, R. P. 1996. Song traditions in Indigo Buntings: origin, improvisation, dispersal, and extinction in cultural evolution. Pp. 198–220 i *Ecology and evolution of acoustic communication in birds* (Kroodsmä, D. E. & Miller, E. H. eds.). Cornell University Press, Ithaca.

Summary

Redstarts *Phoenicurus phoenicurus* mimicking the song of the *Scarlet Rosefinch* *Carpodacus erythrinus*

Over a period of three years, at least three different males of Common Redstarts *Phoenicurus phoenicurus* in southern Sweden mimicked the song of Scarlet Rosefinch *Carpodacus erythrinus*. At least two of the Redstarts were second calendar year birds that were heard to mimic Rosefinch song in spring long before the arrival of the local breeding population of Scarlet Rosefinch. Since Redstarts and Rosefinches winter in completely different parts of the world, the birds must have picked up the Rosefinch song either as a very young juvenile the previous summer, or from a neighbouring conspecific.

Åke Lindström, *Ekologiska institutionen, Ekologihuset, 223 62 Lund, Sweden*